

ԳՐԱԴՐՈՍԱԿԱՆ

Ժ Ա Մ Ա Գ Ի Ր Ք

Կիրակի, Տոնական եւ Մեծ Պահոց օրերու,
գրաքարէ աշխարհաքարի վերածեց

Մեսրոպ Աւագ Քենյ. Քէօշկէրեան

Սոյն ժամագիրքը՝ զրարար և աշխարհաբար լեզուով լոյս տեսած է վերջերս, Գահիրէի մէջ, Սահակ-Մեսրոպեան տպարանէն: Խմբագրողը՝ Տ. Մեսրոպ Ա. Քենյ. Քէօշկէրեան Անթէպլի է բնիկ: Իր նախնական ուսումը ստացած է Անթէպլի Հայկական դպրոցին մէջ, և ապա շարունակած է՝ Սոյն ժառանգաւորաց վարժարանը: Աւագ Քենյի ըրած է իր ծննդավայրի Հայկական վարժարանի և Կիլիկիոյ տարբեր քաղաքներուն մէջ: 1911ին քահանայ ձեռնադրուած է Մերսինի մէջ Ներսէս Արքեպոս. Դանիէլեանի ձեռամբ: Այժմ հովիւն է Աղեքսանդրիոյ Հայց. Առաքելական Եկեղեցիին: Հեղինակն է Պատգամներ Ա. Դրեկն և այլ գործերու: Իրեն զարգացեալ եկեղեցական ունեցած է բեղմնաւոր գործունէութիւն: Ի գնահատութիւն իր բարեօք ծառայութեան, 1946 Մայիս 26ին, Վեհափառ Տ. Գեորգ Զ. Կաթողիկոսը պատուած է զինքը Աւագութեան տիտղոսով, ինչպէս նաև տուած է իրեն լանջախաչ ու ծաղկեայ փլուռ կրելու իրաւունքը: Դրքին առաջին հատորին սկիզբի մասը զարդարուած է Վեհափառ Հայրապետի օրհնածիր կոնդակով, որ իրեն շնորհած է Աւագութեան տիտղոսը ստանալուն առիթով: Իսկ 1947, Դեկտ. 28ին մեծարուած է իրեն Յորեմիայի Աղեքսանդրիոյ Ազգ. իշխանութեան կողմէ:

Դիրքը կը բաղկանայ երկու հատորներէ. ժամագիրք Կիրակի եւ Տոնական Օրերու, և ժամագիրք Մեծի Պահոց անուններով: Առաջինը կը պարունակէ Կիրակի և տօնական օրերու ժամերգութիւնները, իսկ երկրորդ հատորը Մեծ պահոց և այլ պահքի օրերու ժամասացութիւնները: Դրքին մէկ էջը կուտայ զրարար բնագիրը, իսկ զիմացի էջը անոր աշխարհաբար թարգմանութիւնը: Երկու էջերն ալ կը կրեն միևնոյն իշխութիւն: Դրաբարէ - աշխարհաբար սոյն ժամագրքին

երկու հատորը կը բաղկանայ միջակ մեծութեամբ 1400 էջերէ: Դիրքը լաթակազմ է, ունի ընտիր թուղթ, մաքուր տպագրութիւն, հաստատուն կազմ. տեղ տեղ եկեղեցական հայրերու և կրօնական գէպքերու պատկերներ կան:

Առաջին հատորին սկիզբը հեղինակը ունի 72 էջերէ բաղկացեալ, ներածական մը՝ որ կուտայ շահեկան տեղեկութիւններ Հայ Եկեղեցւոյ դաւանանքի, վարդապետութեան, արարողութիւններու, ծէսերու, խորհուրդներու և ժամասացութեանց շուրջ. բացատրելով միաժամանակ Ս. Պատարագին ծագումը, նշանակութիւնը և հոգևոր արժէքը իրենց յարակից պարագաներով: Սոյն ներածականը՝ որ պատրաստուած է շատ խնամքով, ինքնին հայ ժամակարգութեանց և Ս. Պատարագի տեսակ մը մեկնութիւն է:

Եկեղեցին դարերու ընթացքին պահած է մեր ազգային գոյութիւնը, և տուած է մեզի գիր, զրականութիւն, կրօնական բանաստեղծութիւն, ճարտարապետութիւն, նկարչութիւն, երաժշտութիւն, ազգային ուրոյն մշակոյթ և Սուրբ Դիրք մը զրարար լեզուով՝ որ հին առեն մեր նախահարց գործածած լեզուն էր: Ասիկա արժանի է ի հարկէ մեր ամենուս գնահատութեան: Բայց պէտք է գիտնանք թէ Եկեղեցին ի բնէ կրօնական Հաստատութիւն մըն է, և կրօնական հաստատութիւն ըլլալուն համար է որ ազգային տեսակէտէ ունեցած է մեզի բազմաթիւ առաւելութիւններ և օգտակարութիւններ: Եկեղեցին որքան իր կրօնական բարձրութեան վրայ պահենք, նոյն համամատութեամբ անիկա իր հոգեւոր օրհնութիւնները մեզի տալէն զատ կը քաջալերէ նաև մեր ազգային արժէքները:

Հայ Եկեղեցին իր կրօնական բարձրութեան վրայ պահելու և անկէ հոգեւորապէս ամէն օր թարմ ներշնչումներ ստանալու համար ալ պէտք է անոր արարողութիւնները, ծէսերը, ընթերցումները ու աղօթքները հասկնալի դառնան ժողովուրդին իրեն գործածած առօրեայ լեզուով: Ժիշդայս հոգեւոր շարժառիթով էր որ Սահակ և Մեսրոպ սահմանադանց զոհողութիւններ յանձն առնելով Աստուածաշունչ Մատեանը հայերէնի թարգմանեցին: Քրիստոնէութեան մեծ Առաքեալը կ'ըսէ. «Եկեղեցիին մէջ կ'ուզեմ հինգ խօսք մտառութեամբ խօսիլ,

որպես զի ուրիշներուն ալ սորվեցնեմ, քան թէ շատ խօսեմ լեզուախօսութեամբ» (Ա. Կորնթ. ԺԴ. 19)։ Ժիշդ այս ըմբռնումով էր որ վերջերս Եգիպտոսի մէջ, էջմիածնայ Սրբազնականատար Հայրապետի նախագահութեամբ տեղի ունեցած Եգիպտոսական ժողովը տուաւ իր որոշումը որ Աստուածաշունչը աշխարհաբար լեզուի թարգմանութիւն Եգիպտոսական ժողովը առաւ այս քայլը որպէսզի Հայ ժողովուրդը կարգայ Ս. Գրոց հոգեպարար պատգամները ուղղակի իր խօսած լեզուով և օժտուի անոր բարձր խելալներով ու ներշնչումներով։

Տ. Մեսրոպ Աւագ Բնյ. Քէօզկէրեան խորապէս համոզուած է այս ճշմարտութեան, և հետեւաբար նիւթական ու բարոյական մեծ ամեծ գոհողութիւններ ընելով պատրաստած է ժամագրքի սոյն աշխարհաբար թարգմանութիւնը։ Գրքին յառաջաբանին մէջ հեղինակը այս ուղղութեամբ կ'արտայայտուի այսպէս. «Ժամագրքիս գրաբարէ աշխարհաբար թարգմանութեան նպատակը այն է, ինչ որ բացայայտօրէն կը խօսի Պօղոս սրբազան առաքեալը իր Ա. Կորնթ. գրած թուղթին ԺԴ. գլ. 6-19 համարներուն մէջ, թէ Խօսք եւ աղօթք շինարար ըլլալու համար պէտք է ժողովուրդին հասկնալի լեզուով ճշուիմ։ Երբ դժուարիմաց լեզուներով Ս. Եկեղեցւոյ մէջ կարգացուած աղօթքներ, մարգարէական և առաքելական գիրքեր, Ս. Աւետարաններ և խօսուած պերճմաստ քարոզներ անհասկնալի են, խօսող և ունկնդիրներ իրարու հանդէպ անհաղորդ (խուժ գուժ) կը մնան։

Ապա կը յաւելու ու կ'ըսէ. «Հինգերորդ դարու սկիզբները մեր երանելի թարգմանիչներ՝ Սահակ-Մեսրոպ և իրենց աշակերտները ուսուցչական ու քարոզչական փորձառութեամբ տեսան Աստուծոյ խօսքին անհասկնալիութենէն առաջ եկող այն ահաւոր վտանգը, որ կը սպառնար հիմնադատակ քանդել Ս. Գրիգոր Լուսաւորչէն վերանորոգուած և լուսաւորուած հայուն քրիստոնէական հաւատքն ու կրօնը, և այդ վտանգին առաջին առնելու միակ միջոցը գտած՝ Ս. Գրքն ու եկեղեցական արարողութիւնները ուղղակի ժողովուրդին հասկնալի լեզուով թարգմանելը»... Այս ժամանակիցէլ պահանջն է Եկեղեցին հասկնալի

ընծայել նոր սերունդին, զերութիւն տալ հետեւելու համար արարողութեանց և ընթերցումներու, որպէսզի մեր նախնեաց հետ հաւատքի կապը մնայ անաղարտ ու անսասան»։

Այս միջոցաւ է որ Հայ Եկեղեցին կը վերազարթնու, և քանի կը վերազարթնու, նոյն համեմատութեամբ հոգեւորապէս կ'ուժովնայ և յեղաշրջող ու կենսատու զօրութիւն մը կը դառնայ հայ կեանքի մէջ, և նոյն համեմատութեամբ ալ կը պահէ ու կը պահպանէ կրկին մեր ազգային արժէքները և տոհմային բարեմասնութիւններն ու առաքնութիւնները։

Կ'արժէ որ ամէն հայու տան դարդը ըլլայ այս գրաբար-աշխարհաբար ժամագրքը (*), իբր աղբիւր հոգեւոր ներշնչման, չափահասներու և թէ նորահաս հայ սերունդին, որ կ'ուզէ հաղորդակից ըլլալ իր նախահայր հոգեւոր փորձառութեանց և բարեպաշտական օրինակելի կենցաղին։ Քանզի հայ ժամագրքի պարունակութիւնը մեր բարեպաշտ նախահայրերու և առաջին քրիստոնեաներու կրօնական փորձառութեանց և հոգեկան ու իմացական ապրումներու արձանագրութիւնն է։

ԳՐ. Ա. ՍՍՐԱՅԵԱՆ

Ֆրէզնօ, Գալիւ.

ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆԻ

Դժբախտաբար մեր ժամանակը չներեց ամբողջութեամբ կարգալու սոյն օգտաշատ գրքի ներածականը եւ աշխարհաբար բարձրագոյն թարգմանիչ Մենր լոկ ատեն ունեցանք վերիվերոյ աչքէ անցնելու երկու հատորները. հնաճատելով հանդերձ Պր. Ստրաֆենի գրախօսականը եւ Արժանապատիւ ու քարեջան Տէր Հօր աշխատասիրութիւնը կ'ընեն հետեւեայ նկատողութիւնները։

Մեր առաջին դիտողութիւնը սոյն գրքի անուան մասին է։ Ժամագրքի մեր եկեղեցական մատենաներու մէջ գրեթէ քիւրեղացած որոշ պարունակութիւն ունեցող գրք մըն է. երբ անկէ տարբեր պարունակութեամբ ազօթագիրք մը կը պատրաստուի, անունն ալ տարբեր պէտք է ըլլայ։

(*) Գիշն է արտասահմանի համար, Ա. և Բ. հատորը միասին լաթակազմ 8 տողար. ուրոյն գիշեր կաշեկազմի և լաթակազմի համար։

Հասցէ. — Rev. A. P. M. Keuchgerian, 55 Aboudardar, Alexandrie (Egypte)։